

Titulació	Tipus	Curs
Història de l'Art	OT	3
Història de l'Art	OT	4
Ciència, Tecnologia i Humanitats	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Nuria Llorens Moreno

Correu electrònic: nuria.llorens@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Molta curiositat, interès per descobrir múltiples dimensions de la fotografia més enllà del seu ús comú i estandaritzat, i bons hàbits de lectura. Coneixement de l'anglès a nivell lector.

Objectius

Vivim envoltats d'imatges fotogràfiques: a través d'elles mirem el món, l'analitzem, l'imaginem, el mostrem i també l'amaguem o el falsegem, però poques vegades ens aturem a estudiar la història d'aquest art-mitjà-llenguatge, o ens detenim a reflexionar sobre la seva ambigua naturalesa i sobre el paper fonamental que juga a les societats contemporànies. Aquest és, justament, un dels principals objectius d'aquesta assignatura.

Prenent com a fil conductor del discurs la relació de la fotografia amb la resta de les arts i amb la ciència, en menor mesura, el programa consta de dues parts. En la primera –que ens ocuparà la major part del curs– farem un recorregut al llarg de la història i la teoria de la fotografia, des dels orígens fins els nostres dies, a partir d'una acurada selecció de temes. La finalitat d'aquesta part del programa consisteix a familiaritzar-vos amb l'ampli panorama de la història de la fotografia i també a dotar-vos de les eines conceptuals necessàries per analitzar críticament el fenomen fotogràfic i comprendre'l des de múltiples perspectives.

En la segona part del programa, més breu i sintètica, abordarem el segon objectiu de l'assignatura i farem una introducció al cinema d'art i documental contemporani, hereu directe de la fotografia i de les avantguardes. Les classes d'aquesta part complementaran les de la primera, a fi d'acostar-vos a un dels camps més rellevants i innovadors de la cinematografia actual.

Competències

Història de l'Art

- Analitzar amb esperit crític, a partir dels coneixements adquirits, l'obra d'art en les seves diferents facetes: valors formals, significat iconogràfic, tècniques i procediments artístics, procés d'elaboració i mecanismes de recepció.
- Interpretar l'obra d'art en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Reconèixer la problemàtica, el vocabulari i els conceptes fonamentals de la teoria de l'art i del cinema.
- Reconèixer l'evolució de la imatge artística des de l'antiguitat fins a la cultura visual contemporània.

Ciència, Tecnologia i Humanitats

- Analitzar les relacions entre naturalesa i cultura utilitzant conceptes de l'antropologia, la filosofia i la història.
- Dur a terme treballs escrits o presentacions orals efectives i adaptades al registre adequat en diferents llengües.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'indole social, científica o ètica.
- Reconèixer la dimensió política, social i cultural del desenvolupament de la ciència i la tecnologia en les diferents etapes històriques.
- Utilitzar de manera crítica les eines digitals i interpretar fonts documentals específiques.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament conceptes bàsics de teoria artística i cinematogràfica i la seva evolució al llarg de la història.
2. Analitzar documents de diferents èpoques històriques.
3. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
5. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
6. Analitzar les representacions de les sexualitats en les produccions culturals.
7. Analitzar una imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
8. Aplicar els conceptes de la teoria de gènere a l'anàlisi de textos culturals.
9. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
10. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
11. Definir i explicar amb precisió un objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
12. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració d'un objecte artístic
13. Distingir les transformacions de les relacions de gènere en la història de la cultura.
14. Efectuar valoracions i correccions del treball propi.
15. Examinar una imatge artística i distingir-ne els valors formals, iconogràfics i simbòlics.
16. Explicar els mecanismes de recepció d'una obra d'art.
17. Fer un ús inclusiu del llenguatge.
18. Identificar els diferents tipus de documents.
19. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
20. Reconèixer la representació de la masculinitat en la història de les arts.
21. Reconstruir el panorama artístic d'un determinat context cultural
22. Relacionar una imatge artística amb altres fenòmens culturals de la seva època.
23. Transcriure un document històric.
24. Utilitzar les TIC per a l'organització documental.

25. Valorar altres disciplines afins que ajuden a fer un tractament correcte dels documents: sigil·lografia, cronologia, etc.
26. Valorar l'organització d'un arxiu concret.

Continguts

A. FOTOGRAFIA

1. Pensar, llegir i estudiar fotografies. Introducció a l'estudi de la fotografia. Museus, Arxius i Biblioteques: col·leccions i fons. Modernitat
2. Què és la fotografia? La invenció de la fotografia. L'exploració del mitjà i les tècniques: els/les pioners/es.
3. Els debats sobre la naturalesa i les utilitats de la fotografia: el progressiu reconeixement d'un nou art. El corrent pictorialista. Peter Henry Emerson i la fotografia "naturalista".

La visió fotogràfica: itineraris

4. Viatges i fotografia. Campanyes i expedicions fotogràfiques: el relleu del pintoresquisme i els catàlegs monumentals. Els viatges a Orient. La fotografia de l'Oest dels Estats Units.
5. La ciutat moderna fotografiada: Nova York, París, Barcelona. Lluny de la ciutat, el cas mexicà, fotografia i literatura: Edward Weston, Tina Modotti, Paul Strand, Juan Rulfo,
6. Fotografia i avantguardes: experimentació i invenció d'un nou llenguatge.
7. La fotografia com a document social.

Postmodernitat. El «capitalisme de las imatges» i el fenomen de la postfotografia

8. Aproximació a la fotografia artística contemporània. Interrogants a l'entorn de la fotografia avui.

B. CINEMATÒGRAF

9. El cinema documental: concepte, característiques i possibilitats. Cinema assaig i cinema poètic.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes en forma de seminari	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26
Tipus: Supervisades			
Tutories	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26
Tipus: Autònomes			
Cerques bibliogràfiques i documentals	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26
Elaboració de treballs: recensions, comentaris de text, etc.	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26

Classes en format seminari: això significa que a classe la participació activa i constant dels estudiants serà fonamental i imprescindible. Pel correcte desenvolupament de les classes, serà necessari que els estudiants portin al dia les lectures, visionat d'obres, cerca d'informació, etc.

L'estructura del temari, la documentació treballada a classe, els debats, lectures i exercicis han estat dissenyats per reforçar les habilitats expositives i descriptives de l'estudiant, i per fomentar així mateix el desenvolupament d'un punt de vista crític i personal sobre els temes d'estudi.

El paper de les dones com a creadores i com a estudioses de la fotografia i del cinema documentat ha estat i continua sent importantíssim, per aquesta raó, en aquesta assignatura, la lectura de gènere tindrà un paper especialment rellevant.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes compleixin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercici escrit	50 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26
Treball en grup i presentació oral	40 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26
Tutoria de presentació del guió del treball	10 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26

AVALUACIÓ CONTINUADA

L'avaluació consistirà en la realització d'un exercici escrit (50 %): es tracta d'una prova presencial en què l'estudiant tindrà la possibilitat de demostrar la seva familiaritat amb la matèria i lectures de l'assignatura i d'exposar el seus punts de vista sobre els temes i les obres. Exercici recuperable

Treball en grup (40 %): en grups de tres els estudiants escolliran desenvolupar un tema concret a escollir entre una sèrie de temàtiques, i també triaran el format del treball. El treball anirà acompanyat d'una exposició oral que, en funció del calendari i de les eventualitats del curs, es farà davant la classe o bé en tutoria específica amb la professora. Es valorarà especialment l'autonomia de criteri, la dificultat del tema i la creativitat. Exercici recuperable.

Tutoria de presentació del guió del treball (10 %): un cop decidit el tema i iniciada la cerca de documentació i el treball amb les obres, el grup presentarà el guió del treball i consensuarà amb la professora el format del treball. Exercici no recuperable.

La nota final resultarà de la mitjana ponderada dels 3 exercicis a partir de 4. Amb una nota de 4 o inferior serà necessari recuperar l'exercici

El calendari d'exercicis i de presentació de treballs s'acordarà a classe a principi de curs.

Els estudiants Erasmus que demanin avançar un examen han de presentar al professor/a un document escrit de la seva Universitat d'origen que justifiqui la seva sol·licitud.

AVALUACIÓ ÚNICA

Per obtenir una avaluació favorable, cal superar tres evidències:

1. Prova escrita de continguts (50% de la nota final)
2. Treball individual a triar entre la selecció de temes proposada per la professora (Presentació del Guió 10%, i presentació escrita i oral del treball 40% de la nota final)

Llevat que s'indiqui el contrari, les proves d'avaluació única coincidiran amb les dates reservades per a l'avaluació continuada.

Procediment de revisió de les qualificacions.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

RECUPERACIÓ

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total (AVALUACIÓ CONTINUADA) o bé lliurar totes les proves previstes (AVALUACIÓ ÚNICA).

Per a l'avaluació única s'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per a l'avaluació continuada. Llevat que s'indiqui el contrari, les proves d'avaluació única coincidiran amb les dates reservades per a l'avaluació continuada, al final del quadrimestre.

Per participar en el procés de recuperació l'estudiant ha d'haver obtingut una qualificació mitjana final de 3,5, si la mitjana de les tres evidències queda per sota d'aquesta qualificació, no es possible presentar-se al l'examen de recuperació.

Condicions per a la qualificació de 'No avaluable':

L'estudiant rebrà la qualificació de No avaluable sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

En cas de plagi o conducta fraudulenta:

En cas que l'estudiant cometi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Intel·ligència artificial

En aquesta assignatura, no es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) en cap de les seves fases. Quan parlo de IA, em refereixo estrictament a l'ús concret de les màquines d'intel·ligència artificial (ChatGPT i similars), no a la consulta de pàgines web d'institucions de prestigi, pàgines web de Museus i col·leccions, cerques bibliogràfiques, etc., etc. Penso que hi ha una gran diferència entre una cosa i l'altra: no l'hauríem de perdre de vista. Més enllà de les reserves sobre les conseqüències que l'ús no conscient de la IA pot tenir sobre la creativitat, l'enginy, el pensament autònom i la intel·ligència crítica, per consciència ecològica hauríem de ser més prudents i preferir l'ús de mitjans digitals amb una petjada ecològica enormement menor.

Bibliografia

Bibliografia general A.

Bolton, Richard. The Contest of Meaning: Critical Histories of Photography. Cambridge, Massachusetts [etc: The MIT Press, 1989.

Clarke, Graham. The Photograph, Oxford: [etc: Oxford University Press, 1997.

Clarke, Graham. The Portrait in Photography. London: Reaktion Books, 1992.

Elkins, James. What photography is. New York: Routledge, 2011.

Henisch, Heinz K., The Photographic experience, 1839-1914 : images and attitudes, University Park, Pennsylvania State University Press, 1994.

Jeffrey, Ian, *El abc de la fotografía*, Londres: Phaidon, 2015.

Jeffrey, Ian, *Photograph: A concise history*, Londres: Thames & Hudson, 1981.

Kelsey, Robin i Stimson, Blake, *The meaning of photography*, New Haven: Yale University Press, 2008.

López, Publio, *Historia de la fotografía en España : fotografía y sociedad, desde sus orígenes hasta el siglo XX*, Lunwerg: Barcelona, 2005.

Newhall, Beaumont, *Historia de la fotografía*, Barcelona, Gustavo Gili, 2002.

Rosenbum, Naomi, *A History of women photographers*, New York : Abbeville, 2000.

- Sougez Marie-Loup (coord.), ; M.a de los Santos García Felguera, Helena Pérez Gallardo, Carmelo Vega., *Historia general de la fotografía* , Madrid: Cátedra, 2007.

Wells, Liz, ed., *Photography: a critical introduction*, London: Routledge, 2004.

- Wells, Liz, ed. *The Photography Reader. History and Theory*, Londres i Nova York: Routledge, 2010.

Tema 1.

Barthes, Roland, *Cámara lúcida. Nota sobre la fotografía*, Parcelona: Paidós, 2009.

Barthes, Roland, *La Torre Eiffel: textos sobre la imagen / Roland Barthes*, Barcelona, Paidós, 2001.

Batchen, Geoffrey. *Each Wild Idea: Writing, Photography, History*. Cambridge (Mass.): MIT Press, 2001.

Batchen, Geoffrey, *Photography Degree Zero, Reflections of Roland Barthes Camera Lucida*. Cambridge (Mass.): The MIT Press, 1011.

Bazin, André, "Ontología de la imagen fotogràfica", ¿Qué es el cine?, Barcelona: Rialp, 2017.

Benjamin, Walter, *Breve historia de la fotografía*, Madrid, Casimiro, 2011.

Benjamin, Walter, "L'obra d'art en l'època de la seva reproduïbilitat tècnica", *Art i literatura*, Vic: Eumo, 1984.

Berger, John, *Para entender la fotografía*, Barcelona: GG, 2015.

Bonnefoy, Ives, *Poesía y fotografía*, Shangrila, Madrid, 2020.

Dubois, Philippe, *El acto fotográfico y otros ensayos*, la marca editora, Buenos Aires, 2015.

Elkins, James. *Photography Theory / Edited by James Elkins*. New York [etc: Routledge, 2007.

Fontcuberta, Joan (ed.), *Estètica fotogràfica*, GG, Barcelona, 2012

Indij, Guido, i Silva, Ana (comps.), *Fotografía y Sociedad*, Buenos Aires: la marca editora, 2017.

Indij, Guido, i Silva, Ana (comps.), *Fotografía y Estética*, Buenos Aires: la marca editora, 2017.

Kracauer, Siegfried, and Laura S. Carugati. *La Fotografía y otros ensayos: el ornamento de la masa*. Barcelona: Gedisa, 2008.

Krauss, Rosalind, *Lo fotográfico : por una teoría de los desplazamientos*, Barcelona: GG, 2002.

Sharf, Aaron, *Arte y fotografía*, Madrid : Alianza, 1994.

Shore, Stephen, *The Nature of Photographs*, London: Phaidon, 2007.

Sontag, Susan, *Sobre la fotografía*, Arcàdia, Barcelona, 2029.

Tagg, John. *El Peso de la representación: ensayos sobre fotografías e historias*. Barcelona: Gustavo Gili, 2005.

Bibliografia general B

Filmoteca de Catalunya: <https://www.filmoteca.cat/web/ca>

Barbera, Alberto, and Roberto Turigliatto. *Leggere il cinema* ,Milano: Arnoldo Mondadori, 1978.

Bresson, Robert, *Notas sobre el cinematógrafo*, Árdora, Madrid, 1999.

Burch, Noël, and Francisco Llinás. *El Tragaluz del infinito: contribución a la genealogía del lenguaje cinematográfico*. Madrid: Cátedra, 1987.

Duras, Marguerite. *Les yeux verts / Marguerite Duras*. Paris: Cahiers du Cinema, 1987.

Kracauer, Siegfried. *Teoría del cine: la redención de la realidad física / Siegfried Kracauer*. Barcelona [etc: Paidós, 1989.

Pezzella, Mario. *Estética del cine / Mario Pezzella*. Madrid: A. Machado Libros, 2004

Tema 9

Carrera, Pilar; Talens, Jenaro, *El relato documental*, Cátedra: Madrid, 2018.

Català, Josep M., *Estética del ensayo. La forma ensayo, de Montaigne a Godard*, PUV, València, 2014.

Cerdán Los Arcos, José Francisco. et al. *Documental y vanguardia*. Madrid: Cátedra, 2005.

Hamery, Roxane, Antony Fiant, and Éric Thouvenel. *Agnès Varda: le cinéma et au-delà*. Presses universitaires de Rennes, 2009.

Kahana, Jonathan, *The Documentary film reader: history, theory, criticism*, Oxford University Press, Oxford, 2016.

Michaud, P. A., *Sur le film*, Macula, París, 2016.

Provitina, Gustavo. *El Cine-ensayo: la mirada que piensa*. Buenos Aires: La Marca Editora, 2014.

Ragghianti, Carlo Ludovico. *Cinema arte figurativa*. 3a ed. Torino: Giulio Einaudi ed., 1964.

Torreiro, M. i Cerdán, i J., Documental y vanguardia, Madrid, 2005.

Warren, Shiyih, Subject to reality. Women and Documentary Film, University of Illinois Press, Illinois, 2019.

Programari

Si calgués un programari específic s'indicaria oportunament.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt